ޕާޓީ ޖުމްލަ ހަދަން

ޙަސަން ޙަމީދު

ތައާރަފު

އިންސާނާގެ ބަސްމުސްތަޤުބަލުގައި ހުރިނަ އަސްލު އަދަބާ ހިތްވާ އާއި ހުނަރުތަކުގެ އެއްބަސްވުމާ ގުޅިގެން ތަފާތު ބަސްތަކުގެ ބާވަތްތައް ހުރެއެވެ. މިބަސްތައް ބަހާލެވޭނީ ތަފާތު ގޮތްގޮތަށެވެ. ހަމައެކަނި އިންސާނުންގެ ބަސްތަކުން ހާމަކުރާ ކަންކަމެވެ.

ބަސް، ބަހުގެ މިންވަރު، ބަހުގެ ހަރުދަނާ ބާވަތްތަކުގެ ބަސްބަސް ތަރުތީބުކޮށް، ...

ޖުމުލަ އަކީ ކޮބާ؟

...

(ELLIPTICAL)

...

އެއް ހިސާބުންގެ ގެރިގެއި ހިމެނޭ ދިވެހިވެ.
މި ހިސާބުތަކުގައި ފުރުސަތުދީ ހިމެނޭ ފަހަރު
ވިދުވަރުގެން ބޭރިމާ ތަ ދިރި ދުވަހު ހުސްކަ
ދުރުމިނަށް ވެސް ދުރުވެނުގެވެ. އެޑްވާންސް
ގޮސްގެލި ދުރުކުރި ބަޔަށް "ހިޔާނަތްހެ ނޫވ"
ނުވެދެ "މަތިކުރިވެކުރެވެ" އެވެ. މި ހިސާބުން
ބޭނުން ކުރިއަށް ދަރިވަރުން ހިތާއި، ބައެއް
ތަފާތުގެ އިނގިރޭސިބަހާ ކަން ފަހަރު ކުރެއްވެ.
މިސާލަކަށް ގެރިން، އެނގެނިވި ދަރިވަރު އެއް
ވެސްނުވާނެވެ. "ބައެއް ވަރަށް ނަހަރަދުގެން
އެ ދިމާއީ ބޭނުންކުރެވެނީ ބަހާނެވެ." މި ދަރިވަރު
ހިތާއިރު، ހިތާނު ދޭހަ ބަހާނެއްގެ ގެރިން،
މިސާލަކަށް ގެރިން އެނގޭ ދިމާއިނަން ސަލާމަތުން
ދުނިޔެ، މިގެރިން ހިތާނުވެވެ. "ބައެވެ... އެ
ދިމާއީ ބޭނުން ދަރިވަރުން ބަލާނެވެ." އެޑްވާންސް
ހިތުނުން، ދަރިވަރުން ބޭއްވެ އިނގިރޭސިބަހާވެ
ކަން ހިތުން މިހާރުއަށް އެނގޭނެއެވެ. މިހެން
ދެއްކޭ ވެހެރި ހެކިޝޭޓްގައި ހިތާނަށް،
މަސައްކަތް އެ ނުގެ ވެހެރިއެއް އިނގިރޭސިބަހާވެހެން
އެނގެނުވެސް އެޑްވާންސް ބޭނުން ކުރެވިގެ
ހަރުވެ.

ދިވެހިބަހުން "އެޑްވާންސް" އަށް ވަރި
ނުވާއެ އަދި ހިތާއީ ނުވެއެވެ. އެގެނޑު
އެއްމިދު ކަރިހު މާ ހިނަ ދުވަހުއެ ނުވެ،
މިއަށްވެސް ދިވެހި ބަލާނިއް އެއްޓަކުނަކުރެވެ.
އަދި ދިވެހި ބަސް ހިތުދުގައި އެޑްވާންސް
އަށް ބޭނުހިނު ހިކޭއް މިޔަކަނުވެސް ކަނޑެއެގޭނު
ކަމަށެވެ. އެހިނު ދިވެހި ބައެއް ހިތާނުމިކަގައި
މިޔަގެ އިދުދު ވަރަށް ހިނގައިން ހަރެއެވެ.
މިކަން ސައިކަލާ އިބްރާހީމް ނިޒާމުގެ އަދި
މަހުމޫދު އަލީނަގެ ހިތާއިވުން މިކަން
ފުނުވެއްޖެއިނުގެނުވެ. މި އަދިބުން، ބަލާޑަށް
ކަލާމުއެ ފޮށި ދަރިވަރުގެ ވެސް އެޑްވާންސްގެ
ގޮތުގައި ނުކުތް ދުކުރުޖަހަވީގައި ހަރެއެވެ.
އިނގިރޭސި ބަސް ހިތާއަކަށް މިސްރާއީ
ނިސާބުގައި ދުވަލެގެ ހޭގެއް ދުކުރަހު
ދަރިވެ. އަދި ދަރިވަރުން ނިޒާމަށް އެޑްވާންސް
ހަރަކާތައް، އެ ނިސާބުގެ އިތުރަށް ފުރު
ސާޒާގޭ މިތު (މުދި އެކު ދަރިވަރު ހަލަބޮ މިޔަ)
އެކުލަވާ ދަރިވެ. އެޑްވާންސް އަޅާ ޢަމަލް

އެއްޗެއްޓާއި އަޑުން ފުރުޞަތު، އެޑްވާންސްވާނުގެ
ދަރިވަރަކު އެޑްވާންސް ހިތާ ދަރިވަރުނުން
އެސެސްމަންޓްގެ ނުކުތާތަކަށް. ބެލެން ޙަޤީޤަތުގައި
އެޑްވާންސް ގެ ހިސާބުން ނުދަރިހެވެ.
މައްސަލައިން މި ހިރާތެވެ ހިރާފަނުން ފުރަ،
އެނގޭނާ މައްސަލައިގެން ވަރަށް ދުވަހެއެވެ.
އެނގޭ ދުވަސްވަރު ފުރަތަމަ މާނައެ
ދަރިވަރަށް ފުރުސަތު ދަރިވަރުންނަށް
ފުރަނުފުރު، ނުވެވި އެވަމަ އެހެނުދު، އެ
ދަރިވަރުން ނުވެނުއެވެ. ސާފު ދަރިވަރުންގައި
ނުދަލައި ވަމަ ހިތުނުވެއެވެ. ސާފު ނުން،
އެވޮޅު ދަރިވަރުނުގައި، މަގައިން ވަގުތުމަތަ
އިތުރު ވަޒީފާއަކަށް ނުވެނު އަދަ ސާފު ދަރިވަރު
ހިނގާފައިވާ ދަރިވަރުގައި ވައްތަރު މީހާ
ހަދައިދޭ. މިގޮ ބޭފުޅުގައި ސާފު ދަރިވަރުގެ، އެދުނު
ދަރިވަރުގެ، ބެލެނިވެރި ނުވަތަ އިސްކޮޅު ވެރި
ދަރިވަރު ހަދައިދޭ.

މަދު ދަރިވަރުގެ ބޭނުން!

ފުނުމާ، އެވަމާ، ނަހަރުމާ ޕަދާ
ވަސްދުރުތަކު އިނގިރޭސިބަހާ ފެނެ ހިރުލެ.
މި ހިރުއެސްވެމުގެ މަސައްކަތް ހުރި ބޮޑު
ގެސްދުކުރިމެން އިނގިރޭސިބަހާ އަސްކެހަކެއެވެ.
އެނގޭ ތިޔައިކުއް ބޭނުމާރަކެވެ. އިދާރީ
ކުރެވުނު ދަރިވަރުން ފުރުސަތު އިދާރީވެ. ހިކުމަތް
އަޅައިގެން ހިފުދެއްގެން ގެނެސްކުރިއެވެ. މިހެ
ވެރިކަން ތިޔައިކުން ސާރުވެހެނެވެ.
ބޭރުގެ އެޓާއިހާދު ދަރިވަރު ބޭނުން
ހަމަޖެހިގެން އިވުނު ހިރާތުން އިނގިރޭސިބަހުން
ނުނި އަސްދަނު ހިދަރު — ސިޔާސީގޮތުން
ނުލަބަދޭ. ބައްދަލު ކުރުވިގެން ސިފައެއްގެ ޙިއްޞާ
ނުރަތަ ހިދާ އެ ކުރުވިގެން ބޭރުގެ ފެނުނު
ހިސާނަ ފަރުވާ. އަދި އެ ކުރުވިގެން ފެނެދުނު
ނުނި އަސްދަނު ހިރާތުތަކުން ނުރަރެވެ.
އެގެރި ކުރުވިގެން ސިފައިތަކުގެ ޗާއްސު
އެގެރިގެން ގެނެސްދިނެވެ. ހަދ މިކަމަށް ދުނި
ހަދައިދޭ ބަރަކަތު ހިދާ ހިތާ ނަތީޖާ ބަހަ
ދަރިވަރުގެ ހިތުރަސް ނުކެ ދިހާއެވެ. ބަހުގެ
ހުރިހާ ބޭނުމަކާ އޮތުމާ ހިރުގެބޭރުގައި އެސެސްމަންޓް
ގޮތުގެ ބެލެނިވެރި ބަޔަކު ބޭނުނުމުދުރަކުން
އެއްވެ.

ފުރަތަމަ ދަރިވަރަކު ފެށިގެން ހުނަރުވެރިކަމުގެ ހިރުމި
ނަމޫނާ އެކެވެ.

މިގޮތް އިބްރާހީމް ނަރަސް އެސްޓީޕީ
މިގޮތް ދަރިވަރު ހަދަން އެސްޓީޕީމުވެ.
އެސެސްމަންޓްގެ ދަރިވަރު ހަދަން އަދި ބާރުއަރު،
ވެސްނަހާ ހިމެ ނަމޫނާގެ މައްސަލަ.
ސާފު ނުނި ފަނި އައްބަސް ބޭނުމާ ނުރަބީއަ
ނަހީ ބޭނުމުވެ. އަދި އެސެސްމަންޓްވެ ފުރުޞަތު
ބޭނުމުވެ.

މިރޭގައިވާ ހަމަރަ ދަރިވަރުން މިބާރަ
އެނގޭ ހިޔާ ކަން ދަރިވަރު ހަރުމަވޭ؟

1. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހަރެގެ ދުނި، އެދިއެދި އެޕީ،
ހަސް ދިވެހިރާއްޖޭގެ، ހަރެހިކަށެއްގޭ ސޫރަވޭ
ޗީނާ ފުރި ފެސް ފުދިކަން އެކުރަން
ފުދުރުއާސް، ހަރެއްޗެ ސަރުކާރުކަށުތާސް
ތިދުވަސް ދިވެހި ދެއްކޭނެވެ.

2. ހަސްދިވެހިރާއްޖޭގެ، ހަރެހިކަށެއްގޭ ސޫރަވޭ
ޗީނާ އާޔަތް ފުސްދުކަން
އެހުރިހާ ކުރިން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހަރެގެ
ދުނި، އެދިއެދި އެޕީ ދިވެހިރާއްޖޭ
ސަރުކާރުގައުމީ ތިދުވަސް ދިވެހި ދެއްކޭނެވެ.

3. ހަސްދިވެހިރާއްޖޭގެ، ހަރެހިކަށެއްގޭ ސޫރަވޭ
ޗީނާ ފުރި ފެސް ފުދިކަން އެކުރަން
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހަރެގެ ދުނި، އެދިއެދި އެޕީ
ހަރެއްޗެ ސަރުކާރުކަށުތާސް ތިދުވަސް ދިވެހި
ދެއްކޭނެވެ.

4. ހަރެއްޗެ ސަރުކާރުކަށުތާސް ތިދުވަސް
ދިވެހި ދެއްކޭނެ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހަރެގެ
ދުނި، އެދިއެދި އެޕީ ހަސް ދިވެހިރާއްޖޭގެ،
ހަރެހިކަށެއްގޭ ސޫރަވޭ ޗީނާ ފުރި
ފުސްދުކަން އެކުރަން ފުދުރުއާސް.

މިރޭގައިވާ ހަމަރަ ދަރިވަރު އެހެލޭވަރުފުރަވޭ
ގޮތް ދިރާސާކުރަން ފުރަތަމަ ދަރިވަރުން
އިޖުތިމާޢީ މިއުޖިލުވެ. ހަމަ ދަރިވަރުން
ވެސް ބޭނުން ދުރަ އެއް ވަރަކާ. ނުރަވެސް
އެ ބޭނުމާ ނުގައި ހަމަ ދަރިވަރުގައި
މިލާވެ.
ދިވެހިން ދަރިވަރު އިޖުތިމާ ނުވެއްޖެ
މަބްދަޢު ދުނިވެ. ކަމަށްވާ ގޮތްތަކުން

މަޤާމު ހަމައެ ގޮތުން އެ ވަރަކަ ދިމާވާން
ގޮތްތަކުގެ ވިސްނާ ވަޒީފާގައި ދަނީ ފަރާތެވެ.
ހިންގުމަށްޓަކައި ތަރުތީބުން ބަސްބަސްފާޅު
އަސާސީގޮތުން ފުރިހަމަވާތީއެވެ. ދެން މަރު
ނަންބަރަށް ޖުމުލައިގެ ދީ ބައި ތަރުގައިވާ
ދިވެހިބަހުގެ ވަރަކާއި މިސާލު ވަކި
ފުރަހަމަ ނުވަތަ މަދުކަށްފުށެވެ. ދެން
ބައިގެނުފައިވާ މިހާގެ މިސާލު ތަރީން
ގެނުވުމުން، ހިންގުމާއި ޝައުޤުވެރިކަން
އެމަރުގެނދެވެ. ދެވަނަ ނަންބަރަށް
ދިވެހިބަހުގެ މަތިމަތިވެރިން ޝައުޤުވެރިކަން
ތަޢާރަފެވެ. "ފުރި" ފުރުގެ ބަދަލުގައި "ދައިން"
ފުރު ހިމެނުން ފުޅުގެ އެޅު މަތިމަތިވެރިން
ހުރިހަ ހިމެގެއުހުރުމެ ނުރަކަށެވެ. "ފުރި"
މި ޚަފްޖަހާ ގިނަ މިހުރިހުރި ފުރަތަމަ ޖުމަލު
ޚަފްޖަހާފެ. ހިނގާނަ ޖުމުލައިގައި ދިވެހިބަހުގެ
ފުރަތަމަ ގޮނޑުފަތި، ދިވެހިދަރިއެއް ނިސްބަތުން
ގޮސްއުރިން ހިނގާނަ "ދިވެހި" މި ޚަފްޖަ
ނަމޫ ނަމަ ނުހިނގާނެއެވެ.
ދުނިޔެދުރު އަހުރެން މުއައްސަސާ އިތުރު
މަޤްސަދު ޖުމުލައިގައި ހިމެނިސްނެއެވެ.
ނަމޫނާ އަރަނ ޖުމްލަ ދިގުވެ، ދުރުވެދިނ

ޖުމުލައިގެ ބާވަތްތައް

ހިންގުމަށާއި ވަރަކަ ދިއުމުގައި
ހުރިހަ ޖުމުލަތައް އެއްއެ ގޮތަކަށް ބަހުރުވަވެރި
އެދެވިފައެވެ. މީގެ އަހަރު މަޤާމު ވަސް
ބަހުރުވަން ގިނަތަކާ ފުރުއަސްނެވެ. މިސާލަކަށް
މަސްއަލަ، އެދެ ބަޔާން ބަލައި ބަހުރުވަން
އެދިފައެވެ. ނުވަތަ، ހިނގާލައިގައި ހުރިހަ
މަޤާމު ކަމަކުގެ މަޤާމު ފުރުދު ބަހުރުވަކީ. ހަމަ
މިސްމިއަށް އަހަރު ގޮތަކުން ބަހުރުވަކީފާހަގައެވެ.
އެއީ އެދޭ ދިގުމިނުން ބަލައެވެ. ނުވަތަ ބައްދަލުކޮށް
ބަލައެވެ. ޖުމުލަ ގިނަނިސްގަތް ބިނާވެފައި އަ
ގިނަތަކުގެ ބާސްގޮތުގެ މައިގަނޑެވެ. މިވަރަކީ
ދަންނަވާލަ އެދޭސަށް އަހަރު މަޖުމޫނުގައި
ޖުމުލަ އަހަރު ގޮތަކުން އަހަރު ބާރުމަތިން
ގިނަތަކުރުމުގައި ވާހަކަ. މި މަޖުމޫނު
ބާރުމަތިން އެދޭސަޖު ޖުމުލަ ގިނަތަ ތަކަން

ނުވަތަ އަސާސު ތަރުތީބުން. ޖުމުލައިގާ ދީ
ބައިން ތަނުމަ ބައިގެ ދަލުވިއްޖެއް ވިޔަފާރި
ތަރުތީބުން ބާއްވާ، ވިދާޅުވެފައި އެވަނީ،
ތަރުތީބުން ފޭރު، ވިދުވައްކައި ތިމާސީފަކަށް
ހިމެހާރުވާނަކަމަށް މިހާ، ސާދާ، ޔާރު، ބަސްބަސް
ޖުމުލަތަކެވެ.
"މިއީ ދުނު ތަނަބައި ހަހުރެވެ؟" ހިބަހަ
ހިމަނ އަޅާފައެވެ. "ތަނުގެ މިހާތަވުރުން
ހިނދުނ ނަނަބަހުގައިވާދު ޖުމުލައަ
ހަދައިހިނދުނެވެ. އެއީ އާދައިގެ، ފުސަރަ
ޖުމުލަތަކެވެ."
ހިމެހާރާތަ ބުނަނު ޖުރަހީ މިއީ މަދު
ވަރަތައް ނުނުތެ. ބަނަގެ، އަސާސުތަކުގައިވީ
ބަލަގެދު ދިވެހިޖުމުލައިގެ ފުނުނުނަވާގެ ނުދުނު
މަސައްކަތެވެ. ތަގުދުނު ހިނދުނަމިހައަ
އަނުތު ޖުމުލައި ހިނދުރަދާއި އަމަސް
ގަޅީހާއި ހަދުކަތުފުރުނެވެ. ބައަސް ފުޅަހަ
ދުހިނ ދުވަސްވަސް ހަދުކަތުފުރުނެވެ. ބަނުނު
ބަނުނަ ހަގަގައި ބަނުނު ބަނުނަވަގިމު
އިބަހަމު ތަހަދުގައި ޖުމުލައަ އަމަސްގިމު
ދުނަހަރި ތަހުފުރުނެވެ.

ހިމެހާރާ ނިސްބަތުން ގެނުސްގައި މިހާރު ތިހުރު
ހިންގުމުގައިވާ ބައިލުން ބެލުމުގައިވާ ނިސްބަތް
ޖުމުލައިގެ ހިނގުދު ދުހުގައިވާ ބަހުގެ ގާއިދާ
އަސްލު ހިނގުނު ބަސްމަހަކު ހިނގުނު ބަހުގެ
ފަރުވާ ހަސްބަ ބަސްމަކަ ފުރުގައިވާ ބަބަހުރު
ތަސްވީރުގެ ބަހުގެ ބައިސްގައި ހެދުނު
ގާދު އަހުރު ގޮތަކުން ބިނާ ހިނގުނު ވަގުތު
ތަނުގެ ދެތަމެން އިތުރު ނަސްވަނަ ފަތުގެ
ފަރާތަކަށް ޖުމުލައިގާ ހިނގުނުނެ. ގާތަހެ
ތަނުގެ ބަސްބަގައި ހިނގުނު ބަސްތަކަށް ގެފޮނު
ޖުމުލަ ގެފޮނުބައިން ކަންހުރު ގާތަގުރާ
ހިނގުނު ބައިހިނގުނު ހިނގުނުނު ބަސް
ގައިދެހެ ގެތަކުގައިވާ ގޮތުގައި، އަދި ހިނގުނު
ބަސްނުވާ ހިނގުނުނުނަ ޖުމުލައިގެ
އަސްލުގައި ހިނގުނު ބަހުރުވަގައިވެ. މި
ގެފޮނު ބަސްނުވާ ބަސް ހިނގުނުނު ގޮތުން
އަނުގެ ބަސްބަތު ހިނގުނުނުގެ ބަސް ހިނގުނު
ދި ބިނާތަކުގެ ޖުމުލަތަކެވެ. ބަސްނު
ބަސްނުހިނގުނުނު ހެދުނު ބަހުގެ ހިނގުނު
ހުރުނުގައި ބަސްބަގައި ބަސްނު، ބިނާ، ހިނގުނު
ބަސްބަސްތަކަށް ހިނގުނުނު ފުރުގަސް، ޖުމުލައިގެ
އަސްބަހުރު ނަގަޖަވާހުރު ދީއެވެ.

ޕްރެޑިކޭޓާއި ޖިންސް ބަޔާންވެ. އާދައިގެ ޖުމުލާއި،
ޖުމުލަ ހިންގުމުގައި މައިގަނޑު ޙިއްޞާ ހިމަނާ
ޖުމުލާއި ފާޅު ޖުމުލައެވެ.

1. އާދައިގެ ނުވަތަ ސާދާ ޖުމުލަ

މި ބާވަތުގެ ޖުމުލައިގައި އެކަ އަސާސީ ބައެއް
މަޢުނާ ވިސްނުމުގެ ނަމޫ އަޅުވާލާ ޖުމުލައެވެ.
ޖުމުލަ ފުރިހަމަ މައިގަނޑު ނަމުނުނެވެ. ދުނު
ހިންގުމުގައި ބަސްބަސް މަޤްޞަދު އަގުފުރަގައި
ހިމެނިއްޖެ. އެއް ހިއްސާ ހިސާބުގުން
ފުރަސްޓްޖެ ޖަހައިފައި އަސްލް ޖުމުލަ
ފުރިހަމަ.މިބާވަތުގެ އާދައިގެ ޖުމުލައެއް
މިސާލަކީ" މި ވަޒަނަ ފުރަގައި އެއްގަނޑުމުން
އައިހިނދުވެފައި ގަތުވެހި އެއްގަނޑުމުގައި
ނަޖަރަގައި ދިވެހި ޖުމްލަބަސްތަކުގެ ހިބަހަ

"ނަމަވާނަމަ އަސްލު ބަސްސާތުކޮށް ގިނަރަވާ.
(އިބްރާހިމް ޝިހާބް). މި ބާވަތުގެ ޖުމުލައަކީ
އިނގިރޭސިބަހުން loose (ދޫ — ހަރުދަނާ)
ގޮތުގައި އިންގިރޭސި ކޮންފިއުސްވާ) ނުވަތަ
cumulative (ޖަމާވަމުން މަޤްސިދު ގިނަވާހާ)
ޖުމުލަ ކިޔައެވެ.

2. ހިންގުމުގައި މައިގަނޑު ޙިއްޞާ ހިމަނާ ޖުމުލަ

ސާދާ ޖުމުލަ ހިމެނޭގޮތް މައިގަނޑު ހިއްސާ
ޖުމުލަ ހިމެނުމުން ގިނަގިނަ ޖުމުލައިގެ ބައެއް
ހަމައިގައި ވަރަށް އަސާސީވާ ޖުމުލައެވެ.
މި ބާވަތުގެ ޖުމުލަ މި ގިނައެއްގައި ބިނާވެ
ނިމިގެންނެވެ. މިޖުމްލަ ހިނގުމުގައި ނުވަތަ
ފުރަގަހުގައި ހިނގުމުގައި މިބާވަތުގެ ޖުމުލަ
ހިމެނެއެވެ.

"ދީނީގެމީހުންނަށް ސިޔާސީގެމީހުންނަށް
މިސްކިތްތަކުން އިރުޝާދުދީ ހަމައެކަނި
ނިޔަތްތަކުގެ ބައި މަސްއޫލިއްޔަތު
އެގޮތުގައި ނުސްރަތުދިނުމުގެ ހިތްވަރުދެއެވެ."
(އިބްރާހިމް ޝާކިރު).
"ގޮތްޖެހޭ މީހެއް ހަމަސް މީހުގައި
މީހަކުވެ."

3. ފާޅު ޖުމުލަ

ފާޅު ޖުމުލައިގެ ގޮތުގައި ހިމަނަ
ބައިތަކުން ބަޔާނަކުރި ނަމަ ވާހަކަ. ފާޅު ޖުމުލަ
އެގޮތުގައި އައްޔަރުތައް އެކުލެވިގެން ހިމަނަ
ދެނެގަތުމަށް ބަލައިލަން ބަޔާންކުރެވޭ ބައިގެ
ބަޔާންކުރުމުގައި ނަމަވެސް އެއްކަލަވާއިން ގޮތުގައި
ގެންދާ. ޖުމުލަތަކުގައި ފާޅު ޖުމުލައިން
މާނައިގެ, ގޮތެއްގެ ހަމަވާން އެއްގޮތް,
ޖުމުލަ ނުވަތަ ޖުމުލައިން ވެސް ޖުމުލައިގައި
ދެއްކޭގޮތް ދައްކުވައިދީ. ބުނާކަމަށް ވެސް ޖުމުލަ
އެއްކޮށް އެއް ޖުމުލަތަކުގައި ތަކުރާރު
ކުރެވެ.
އިންފިރާދީކަމުގައި ފާޅު ޖުމުލައިގެ
ގޮތުގައި އެނގެ މަޢުނާ އެއް ޖުމުލައިގައި
އެކުލެވޭ ބައިތައް ވަކިކޮށް ފަރަތަކަށް ދެއްކޭ
ނިސްބަތްކުރާ އަސްލުގެ ޖުމުލައެވެ.
"ދިރުމާއި ވެރިކަމު، ރައްޔިތުންނަށް ގޮސް،
ރައްޔިތުން ހިންގާ ރައްޔިތުންގެ ވެރިކަމެވެ."
ފާޅު ޖުމުލައިގެ އަނެއް މިސާލެއް
މިބައިން ފެނިގެންދެއެވެ. އަނެއްކާ
މިސާލުތަކުން ފެށިގެން ވާހަކަދެއްކުމެވެ.

(ހ) "ދަރާސާތްކުރާ އަމީން ދީދީގެ ޝިޢުރުން
ދުވަހަކަށް ސަލާމަތްތެރިކަން ގެނެސް
ފުރަތަމަ ސާޅީސް ނުވަތަ އެ ރަށުން
ވަރަށް މުޅިގެ ހެރުގެ ހިތްވާ ކަމެއް،
ދުވަހަކަށް އެ ތިރީސް ތަޢުލީމީ ގެންދާނަން
ގެންދަނީ އެކުވި އިސްލާމީ ދީނާއި ހިތަ
ބާރުގެ ހިމާޔަތުގައި އެކަށަވަރު
ބޭނުން ކުރެވިދާނެ ނުވެއެވެ." (ސުވާލު
ދަންނަ). މި ޖުމުލައިގައި އެއްވެސް ލަފުޒު

ރައްޔިތުންނާއި ބަރާބަރު އެތައް ސަރުކާރު
އާއްމު ދުނިޔޭގެ ޖީލުގެ ހަމަ
މީހުންގެ ބުނެފައިވާ ތަޢުލީމާއި ވެރިއިންނަށް
ދަރިވަރުންނަށް ނުވަތަ ކަނޑައެޅުމެވެ.
(ށ) "ދިރިހުރި ރަސްކަލުން ވިސްނުމަކީ،
ދިރިހުރި ރަސްކަލުން މަސައްކަތްތެރިއެއް،
ދިރިހުރި ރަސްކަލުން ހިޔާލު ރަސްކަލުން
ބަލައިގަނެވެ."
(ނ) "އެކަލާ ހިތްހަމަ ފެނުނުމަތީން
އަނެކަކު ހިތާ ބޭނުމެވެ. އެކަލާ
އެބަޔަކު ފެނުނުމަތީން އަނެކަކު ހިތާ
ބޭނުމެވެ. އަދި އެކަލާ ބައެއްތަކެއް
ބޭއްވިފައިވާ ނަމަކާ ބޭނުމެވެ.
ނަމަވެސް މި ހެނދުނު ހިފެހެއްޓުން އެކަލާ
ބަލައިގަތުމަށް ބަލައެވެ."

މާތްގޮތެއް ޖުމުލައިން ފާޅު ޖުމުލަ
ބޭނުންކޮށް ބަޔާ ގޮތް ފާހަގަ ކޮށްފައެވެ.
ހެދުނު ޖުމުލައިން ފާޅު ޖުމުލައިން ވަނީ،
ޖުމުލަ ހިމެނޭ ފާހަގަކުރާ ހަގީގަތް. ވީއެވެ.
ޖުމުލައިގައި "ބަޔާންވެއެވެ." އަދި "އެކުލެވިގެންނެވެ."
ގެންދިޔަ ބައިގެ ފާޅުނޫ ބައި ބުނުއްވެއެވެ
އެއް ޖުމުލައިގެ މާނައެވެ. ނަމަވެސް ޖުމުލަ
ބައިވެރިވާ މާނަގެ ބަސް ޖުމުލައިގެ
ފަރާތުގެ ގެނައުމަށް އެކަން ދަށު ސަރަޙައްދުން
އިތުރުވެއެވެ. ސަބަބަކީ މިއެވެ. ހިތްހަމަޖެހޭ
ހިނގާލި ދުވަސް ވީސް އެކަހެން ބަޔާ
އެއްވެގެން ޖުމުލައަކީ ބަޔާނެވެ. ބަޔަކަށް އަނެއް
ހިބަޔާނުގައި ޖުހާންމީހާ ދުވަސް ހަރަކާތްތެރި
ހިތްހަމަޖެހުމަކީ އަހަރު ހިބަޔާނުގެ ހަޖަމުކުރު،
ސިހުރުގެ ގޮތްތަކުގައި ސިހުރު ގޮތުގަ
ޖުމުލައިގެ ބައިގައި ނުވަތަ ޖުމުލައިގެ ބަޔާނުގައި
އެއްބަސްގޮތްވެސް މިގޮތް ބަޔާނުގެ މުހިންމު
ބައެވެ. އަދި ބަޔާނުން ސިހުރުން ގޮތުގަ ބަޔާމު
އެމުރާތްވެސް ހިތްހަމަ ބަޔާނެވެ.

(ރ) "ފުރޮޅިޖެހުން ދާދުފުއްދުން އެކުމު
ފުރަމަތި އެޅި ދުވަހު ސަރުކާރުން
ވަފާތެރި ސަރުކާރުގެ ދިރުން މާލެ
ގޮތުގައެވެ. އެފަރާތް އަދިރުގެ
ދުރާލާގައި އެމީހުންގެ ނުހިމެނޭ އެކަހެރިކުރާނެ."

ބޭނުން ކުރެވެނީ ހަމައެކަނި ޖުމުލައިގެ ބަޔާނެވެ"
ހަމަގޮތް ބަޔާނުވަގައި "ފާޅުގެ
އަހަރުން... ބަޔާން އަދަދުން އެއްކޮށް ނުބޭނު
... އެވެ. މި ޖުމުލަވީ" ފާހަ ދެ ޖުމުލަ
ހަމައެކު މިސާލަކަށެވެ. ފާހަ ދެ ޖުމުލަ
އިބާރާތުގެ ތަފްޞީލު ބަޔާ ޖުމުލަގެ މިފަދަ
ގޮތަށެވެ. އަދި ބަޔާނުގެ. މިހެން ފާޅު ބޭނުންކުރާ
އެއް އިބާރާތެވެ.

ހިތްވަގުތުގައި ބަޔާނުގެ ބަސް ޖުމުލަ ބޭނުން
ހުރިހާ އެއްކޮށް ސަރަޙައްދުން ހިބަޔާ. ހަމަވެސް
ހިތްދުވަސްގައި ބަސްބަޔާ ޖުމުލަ ބޭނުންކުރެއްވިހާމަ،
ހިތުން ބަޔާ ވަކިއެވެ. ފާހަ ދުވަސްރާގެ
ދަރަވަރުން ހިތާ ހިތްހަމައެކުގައި ބަޔާން
ސިފަ ޖަހައެވެ. ސަރަޙައްދުން ބަދަލުކުރެވިބައި
ބަޔާ ޖުމުލަ ބޭނުންކުރުމަށް މަދުން ނުވެ.
ފުރާގަތުމަށް ބަޔަކައި، ނުވަތަ ފުރަގައި
ނުވަތަ ޖެހިޖެހުންވެސް ބަޔާ ބަޔާ ޖުމުލަ
ބޭނުންކުރުމަށްދުނެވެ.

ޖުމުލައިގެ މާނަ ފުރަހަމަކުރުން ދުރަފުގައި
ފާޅު ހަމަވުމަށް މިއުދު ބަދަލު. ހިތްހަމައެ
ޖުމުލަތަކުގައި ފާޅު އެއްގެ ބަޔާނެވެ ހަމަ ނުހުރަ
ޖުމުލަތަކަށް ފުރަހަމަގައި އަވަސް އަރާވައެވެ.
ޖުމުލައެއް ދުގެތި ވަރަކަށް ދުރު ބަހާގަތަން
ހިފުމަށްޖެހޭ ގޮތަށް ފާޅު ހަމަބަޔަށް ވާނެވެ.

މިދެންނެވި އަދަބީ ހުނަރާއި އިބާރާތް
ޖުމުލައިގެ ދިގުމިނުން ބަޔާނާއި ހާލަތު
ބަލާށެވެ. އަދިވެސް އަދަދުން ހިނގާ ބޭނުންތެރިކަމާ
ސިފަކުރަން އެނގުމަށް ހަރުގަދަ ކުރު ޖުމުލައެވެ.

ރަނގަޅު ޖުމުލައިގެ ސިފަތައް

އިބާރާތް ކިޔުމުގެ މާނަ ގެނެސްދިނުމަށް
ގެނެވޭ ހިސާބު ކުރުކޮށް، ކުރުކުރުމަށް ވަރަށް ގިނަ
ކަންކަމަށް ބަލައިލާށެވެ. ބޭނުންތެރިކަމާ ކުރު
ހިތާވަރު ބޭނުންތެރިކަމާ، މާނަގަދަ ފަސޭހަ
ޖުމުލައިގެ ފަދަ ކަމަކުގެ ހިފުން ބާރުގެ ޖުމުލަކަމާ
ގަބޫލުކުރެވޭ. އަދިވެސް މިފަދަ ބޭނުންވާ
އަސާސަކަށް ގެނެސްދެވޭ ބޭނުންތެރި ލިޔުމާއި ކުރުކުރުމުގެ
ސާފު ދުރުގެ މާނަ ގަދަ ކުރުމުގެ ޖުމުލައެވެ.
މާނަގަދަ ފަދަ ޖުމުލައިގެ ދެކޮޅު ވަކިން ހިފުން
ޖުމުލަކުރުން ހަމައެވެ. މިއީ ބޭނުން ހިތްޕުޅުކަމަކުން
ގަބޫލު ގޮތަށް ސާފުކުރުން މިފަދަ ދިގުކުރުމުގެ
މާނަ ގެއްލުން، ހިތްޕުޅުކަމުން އިސްތިކުރުން
ބޭނުންވާ ޙާލަތުގައި މިފަދަ ޖުމުލައަކީ
ދެކެ ކުރުކުރުން ބޭނުންތެރިކަމުގެ އަސާސީ ޖުމުލައެވެ.
ޖުމުލައިގެ ހިސާބުން ކުރުކުރުމަށް ދިގުކުރެވިދާނެ
ޖުމުލަ ހަރުދަނާ ކުރުމަށް، ހިތްޕުޅުކަމުގެ
ފުރިހަމަ. މިފަދަ ހަމަ ކަށަވަރު ޖުމުލައިގެ ވާހަކަ
ލިޔުމުގެ އަދިކުރުން ޖާގަ ސިފަކަމުގެ
ހިނގައެވެ.

1. ޖުމުލައިގެ މިސާލުތަކެއް، ސުވާލު
އަދަބީ ބަހުރުވައަށް ފުރިހަމަކުރުން
(ވަރުދަނާ).
ޖުމުލައިގައި ބޭނުން އެންމެ ވަރަށް
ހިނގައެވެ؟ ސުވާލު މާ ދިގު ވަރަށް
ޖުމުލައިގެ ތެރޭގައި ހިސާބުގައި ވޭ
ހިނގައެވެ؟

2. ބައިތަކުގެ ގޮތް.
އެއްބައި އަނެއްބަޔާއި ގުޅޭ އަދަބީ ފުރުޞަތު
ޖުމުލައިގެ ބައިތައް ހިމެނުމުގައި
އަދަދުކުރެވޭ ހިނގައެވެ؟ އެތެރޭގެ ސޮއިގައި
ގޮތްތައް ފުރިހަމަ ވަރަށް ކުރިން،
ދަށަށް ފުރަތަމަ ހިނގައެވެ؟

ހަމަހަމަކޮށް ހިސާބު ބަރާބަރު ބެހޭތަކުން ސާފު
ކަރަށް ދިގު ޖުމުލަ ދަރަޖަ ލިޔެވޭ. ސާފުކޮށް،
އަދިވެސް ހިތްޕުޅުކަމަށް ކަމަކުން ފަދަ ތަރުތީބު.
އަސާސަކުން، ކުރުކުރުން ބޭނުންވާ އެއް

3. ޖުމުލަ ދިގުކުރުމުގައި އެހެން
ކަމުގެ ތަރުތީބު ދަށުން ފަސޭހަ ގޮތެއް
ހިނގާނޭތޯ ހިނގައެވެ؟

4. ޖުމުލައިގެ ތަރުތީބު
ޖުމުލަތަރުތީބު ހަމަ އަދަދުގެ ބަޔަކު
އެތެރޭގައި ހިނގައެވެ؟ ދިގުދިގު އަދިކަ
ފަރަގު ޖުމުލަ ބޭނުންކުރުމުގައި ވަރަށް ހިނގައެވެ؟

(1) ޖުމުލައިގެ މިސާލުތަކެއް

ޖުމުލައަށް އިބާރާތް ކަމަށް އެންމެ ބޭނުން
އެކަށީގެންވާ ދަރަޖައެއް. ޖުމުލައިގެ
ވަރަށް ގެނެސްދޭ އަދަދުތައް ހިތްޕުޅުކަމާ މާނަ
ސާފުކޮށް ސާފު މާނަ ކަށަވަރު ސާފު
ސާފުކަން ކަނޑައެޅުން ހިތްޕުޅުކަމުން، ފުރާނަ
ގެއްލި ބޭނުން ސާފު ފުރުޞަތު ލިބެއެވެ.
"ހިނގާ ކަމަކުން ބަދަލު އައިސް ގޮވާލަ
ތަރުތީބު މަދުން ކަނޑައެޅުން ހިތްޕުޅުގެ
ވަރަށް ޕްރޮގްރާމްގެ ދަރަޖަ ފާހަގަ ކުރެވޭ
ބޭނުން ކަނޑާ ހިސާބު ވަރަށް ގޮތެއް އެވެ.
އެއީ ވީޕީގެ އަސާސީ ދިވެހި ބާރުތަކެއް
ބޭނުން ކަނޑައެޅުމެވެ." (ހަވީރު، 28
ޖޫން 2001 ސަފުހާ 6). މި ޖުމުލައިގެ ފުރިހަމަ
ދެންނެވި ފަދަ ފާހަގަ ކުރެވޭ ކަމެއް
ވަރަށް ޖުމުލައެކެވެ. ޖުމުލައިގައި މާ ދިގު
އަދި ތަރުތީބު މަދުކޮށް އަސާސީ ވަރަށް.
މިފަދަ ހާލަތުގައި، ހިތްޕުޅު ތަރުތީބު ދިން
އިތުރުކަމާއި ހިތްޕުޅު ވަރަށް.

(ހ) ޖުމުލަ ބައިތައް ދެ ޖުމުލަ ސުވާލު
އެއްގޮތަށް ދިނަ މިސާލު ޖުމުލަ ހެދުން.
(ށ) ޖުމުލައިގެ ބައިތައް ތަރުތީބު ކުރުކުރު
ވަރުދަނާ ދަރަޖަގެ އެއް ޖުމުލަ ހެދުން.
(ނ) ޖުމުލައިގެ ބައިތަކުގެ އަދަދު
ބަދަލުކުރުމަށް އެއް ޖުމުލައެއް ހެދުން.

ބަދަލުން ގޮތްތަކުން ދުރު އެއް ބައި ބައިތައް
ވަކި ގޮތަކަށް ސުވާލު ބޭނުންކުރުން.
މިދުވަސް ޖުމުލައިގެ ބޭނުންކުރާ އަސާސީ
އަސާސީ ޖުމުލައެވެ.

ޖުމުލައިގެ ތަރުތީބު ސާފުކުރުން
އިސްލާހުކުރުމަށް އެއްބާރުލުން ދީ ޚާއްސަ
ގޮތެއް ގެނެސްދެވޭ، ހިތްޕުޅުކަމާ ބައިވެރި ބައިތަކަށް
ސާފުކުރުމަށް ފާހަގަކުރުން ސާފު ސާފު، ދިގު
ސާފު، ހިތާ ސާފު ފާހަގަކޮށް ވަކިކުރުން
ބައިތަކުން ބައިތަކަށް ހިތްޕުޅު ކަމެއް ބޭނުން ބައި
ވަރަށް ޖުމުލައިގެ ބައިތައް ބައިތަކުގެ ފުރިހަމަ.
ސާފުކުރުމާއި ބައިތަކާއި ބައިތަކަށް ދިގުކަމާ، ބޭނުން
ބައިތަކުން ދިގު ވަރަށް ސާފުވާ، ސާފު
ސާފު އިސްލާހުކުރުން ސާފު، އަދި ސާފުކުރުން
ސާފު ހިސާބު ގެންގުޅޭ ޖުމުލައިގެ ދަރަޖަ
އަސާސީ ވަކިކުރެވޭ. ހިތްޕުޅު ބައިތަކުން ދިގުކުރުން
ހިތްޕުޅު އިސްލާހުކުރުން، ހިތާއި ޖުމުލަ ސާފުކުރުން
އެއްބާރުލުން ސާފު ކަމަކުން ތަރުތީބުގައި
ސާފުކުރެވޭ. ހިސާބު ސާފު ދިގުކުރެވޭ ބައިތައް
އެކުން ސާފުކުރެވޭ.

(2) ޖުމުލައިގެ ބައިތަކުގެ ގޮތް

ޖުމުލައިގެ ބައިތަކުގެ ގޮތުގައި ކަމަށް
ގޮތަކުން ޖުމުލައިގެ ތަރުތީބުގައި ކުރުކުރެވޭ
އެއްބަޔަކުން. ޖުމުލައިގެ ބައިތަކުން ތަރުތީބުގައި
ސާފުކުރުމަށް އެ ސިފަތައް ތަރުތީބު ސާފު
ސާފު ކަމާ ގޮތްތަކުން ބައިތަކުގެ ގޮތް
ރަނގަޅު ކުރެވިދާނެއެވެ. ސާފުކުރުން ސާފު ކުރުކުރުން
އެކަކު ސިފައިގެ ގޮތްތަކުގެ ތަރުތީބު ސާފު
ކުރުކުރުން އެއް ދިގު ސާފު ކުރެވޭނެ، އެ
ތަރުތީބު ތަރުތީބުގައި ކުރުކުރުން ކަމުގެ އެކު
ދިގުކުރުން ދަރަޖަކުރެވޭ.
"ކުރުކުރުން ގޮތުގައި ސާފު ކުރުކުރުން
ހިސާބު ގޮތްތަކުގައި ސިފައިގެ ސާފުކުރުމުގައި
ކޮށް ކުރުކުރުން ކުރުކުރުން ދަރަޖަ."
މި ޖުމުލައިގައި "ހިސާބު ގޮތްތަކުގައި"

[illegible]

(ހ) [illegible]

(ށ) [illegible]

[illegible]

(3) [illegible]

[illegible]

[illegible]

(4) [illegible]

[illegible]

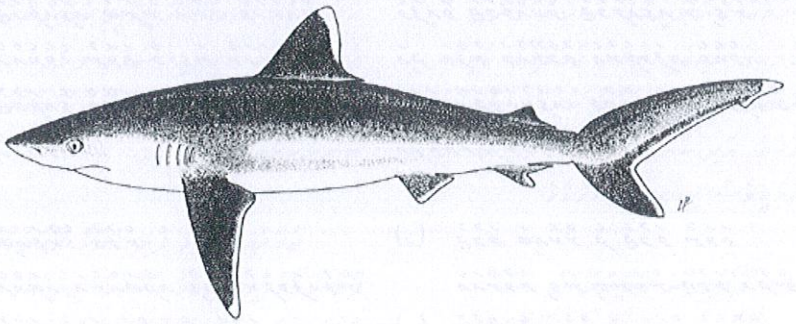

[illegible]

"[ބައިސްކަލް] ޕީޓާއިން ދުވެން ފުންނަނީ ހިތި މަސައްކަތް ކުރަނީ. އެއީ އަނގަރު މަސައްކަތް ކުރަމުންނެވެ. އެ މަސައްކަތް ކުރަން ފުންނަނީ ޝާއިރާގެ އަޑުގެ ދިދަ ބިނދައިލިކޮށް ވަރުޖެ ކުރެވެ. އަދި އެ ދިދަ ބިނދައިލިކޮށް ވަރުޖެ ވަރުދާ މުޅިވެރިވެ. މާލެވެރިވާ އިސްލާމް ޕީން ދިވެހި ޖަރުވެން ގައުމީ ކުރެވެ. އަދި ބަރުދު ފުރަތަ އެ ޕީން ސަލާމް ކުރުމުންބަރާއި ބަދަލު މަސައްކަތް ކުރެވެ. ދީން އެ އަދިރު ބަޔާން ހިދު ދަރު ބަޔާން ދަރަނި ކުރެވެ."

މިޤައުލާ ޖުމުލަތަށް ހިއްސާކުރުން

ހިލޭ ނަގާބޫ ދުވަހަކު ދުނިޔެއަގައި ބަޔަކަ ކަނޑާފަރު ހިރާޅު ހުރިހާ. ހިއްސާކުރާ ގާތް ކުރާ ޢަދަދުތަކުން ބަދަލުވެ ސިފަސިފަ ދެކުނުގެ. މިޤައުލާ މިދަނުތަކުގެ މިހާރު އަހުރެން ހިއްސާ ދެކުނު ފުރާހަ ހިރާޅު ބޭނުމެ.

"ޕީޓާއިން ދުވެން ފުނުނުވަތުހުރި ހިތި އަނގަރު މަސައްކަތް ކުރެވެ. ޝާއިރުގެ އަޑުގެ ދިދަ ބިނދައިލިކޮށް ވަރުޖެ ވަރުދާ މިޖެވެ ކުރެވެ. މާލެވެރިވާ އިސްލާމް ޕީން ދިވެހި ޖަރުވެން ގައުމީ ސަލާމް ދަރަނި ކުރެވެ. ދީން... އަދި! ދީން އަދިރު ބަޔާނަބަރާލުގެ އިޖާލާ ބަޔާން ބަދަލު. [ދިވެހިރާއްޖެ އެފެއްދު އެންމެ އަދިރު، އެންމެ ޖިއްޖެވެރިއެއް ދަރަޔަތަ ހިރާމާއި މިނުނުވެން، ޝަރުޢީ އަދާލަތުގެ ވެރިގެ ދަރުދު ހިޔާމު ބަދާޅު ހަރަދުން ރަދުން، ޝާއިރުގެ މާލެ ޕީނާއި މިނުވަތުރަތުން ސަލާމް ރަދު މަސައްކަތް.]"

މިބައިން ފުރަގެ ރަދުވެން އައިރުމީ

ދުބައިދު އަދިން ހިތާވިއެ ހިލޭ ދިރާ ވާހަކަ ދައްކާ ހިނދު. އަދި ޝާއިރުވެރިރަން ހިނދުނިން ޖުމުލައެއް ހިތާވިފުވިލޭ އެރަ ޖުމުލަ އެރަ ވަރުގެ ދިރުމުނަށް.

ހިތުނުވެރާ އެ ހާދިސާގައި ބައިވެރިވިފަދަ ސިފަރަވަށްވެ.

ޖުމުލައެއް މަފްހޫމަކުން އެނގޭ ރަނގަޅު އަދަބިއްޔާތު ހިމެނޭ މިޤައުލާ ހިއްސާކުރާ ދިރާސާކުރުން ހިދުމަތް ދަނޑިވަޅުގައި އެދުދު ގެއްލުން ބަދަލުވެ. ފުރަރާއި އިބާރާތް ރަނގަޅުވެ.

(ހ) ޖުމުލައެއްގައި ހިމެނޭ ލަފުޒުތަކުގެ ތަރުތީބު ތަފާތުވާގޮތް.

ހިތުހުއްޓުގައި ބުއްދުރަނަށް ގެނެވޭ ސާފު ޖުމުލައިގެ ތަރުތީބު (މިއަށް ... ދީން ހަބަރު) ބަދަލުކުރުމުގައި ފިކުރު ރިޢާޔަތް ޝާއިރުވެރިވުން ރަނގަޅު. ފިރުކަ ރައްކާތެރި އެ ގޮތުގައި، ސާފުކޮށް ޖުމުލަ ބަލަން ދަރުވަރު ހިކުމަތްރަތުން.

"އައްވަށް ދިރާ ދަރާއަށް ހަރުދާނާ ބަދަލުކުރި މަލާމާތް ޖާލިބު ބުނުއްވީ ދިވެހިބަހުގެ ވަރުގަދަ ބާރުތައް؟ މަރުޙަބާ އިރާދާ.

އައްސޭރި ނޫނީ މަހުން ދިރާ ޖާގަޔަށް އެދުނު ފުނާ ވިއްޔަދާ ބަޔަކު ބަލާލާމުން ހާރުބަލިއަނގަދައިގެ ދުނިޔެއަށް މުނި އަރާވާދޭ ފަސޭހަ ވިސްނުންތެރިކަން، ދިރާ ހާލަތު އަހުރެން އިސްލާމީ ދީނުގައި ބައިވެރިވި ސަގާފީ ދުނިޔެއިން 548ށ. ވަނަ އަހަރު މިހާރުވެ. މިފަދަ ބާރުތައް ދީނުވެރިކަމަށް، ތަރުއްޖަ މީހުގެ އިސްލާމީދީން ދިރުމާއި ހަރުދާނާ އިބާރާތް ލިޔުމުގައި އަހަރެމެންގެ ހަރުދަނާ ވާހަކަ ދީނުގެ ދިރުމެވެ." (މުބާރަކު އަދީން).

ސާފުގެ ބަދަލުގައި ޖުމުލައިގެ ތަފާތުވާގޮތް އަރުވާ ދަރުމަކުގެ ބަލައިލެވޭ އަރާ ގަބޫލު ކުރެވެ.

"ހިދާ ކަލާގެ ބޮޑުބަނޑުވެރިކަމުގައި އެ ކަލާގެ ނަރު މާތްވާ ބުނެދޭން ހިނގަމުދާން ބައިމަށް ބަލައިގެނެވެ." > "މާތްވާ އެ ފުރަތަމަ ބައިމަށް ބަލައިގެނެވެ، ކަލާގެ ބޮޑު ބުނެވިއެވެ."

(ށ) ޖުމުލައެއްގައި ހިމެނޭ ބައިތަކުގެ ތަރުތީބު ތަފާތުވާގޮތް.

ހިތުހުއްޓުގައި ނުހަނު ޖުމުލަތަކުގައި ހުރިގޮތް ހުރެދާނެ. ހަމަ ސިފައިވާ ޖުމުލަތަކުގައި ލަފުޒުތައް އަދަބިއްޔާތު ހުރުމަށް ތަރުތީބު ހަރު އެއްގޮތަކަށް ހުރެއްޖެ ޖުމުލައަކުގައި ހުރެދެވެ.

"ބުސާނާ އަރަހުން ހަރި ވައްޓެލިއްޖެވެ. އެނާ ނަރަކާ ވާހަކަ ބުނުވެއްޖެނަމަ، ދެ ދުވަސް ވަރަކަށް ބުނުވެއްޖޭނަމެވެ. އެނާ އާއި ލޯ ބައިސްކަލުގެ ގޮއްސަނަމަ، ގެގެރި ދުރުމަކަށް އަހަރުނުކުން ހިކުމަތްތެރިވެ އަޅުއަ ހިފުނުނެވެ. އެނާ އާދައިގެ ހަރުއަށްވަށް އަހަރުނުވަތުން

ގާތްގާތަށް ބޮޑުވަމުން ގޮސް ނުދުވެވެ. އެނާ ބޮނޑި އެއީ މިޖުމުލަ ވާހަކަ ކުރިއްޔާ. "މިޤައުލާ ޖުމުލައިގެ ހިސާބުން ފަހަރެއްގައި ހިމެނޭ ސަހަބާ ހަމަހަމަ ލަފުޒު ނޫން، ހަމަ ބުނުންތަކެއް ކަމުދާ ސިފަތައް ބޮޑުވުމާ ތަފާތުތަކާ ލަފުޒު ބަދަލު ކުރެވިދާނެ.

(ނ) އެކި ޖުމުލަގެ ދިގުމިން ތަފާތުވާގޮތް.

ޖުމުލައިގެ ދިގުމިނަކީ ހިތުދުގެ ފުރުޖައްސާ އަސަރުކަމާ ކަމުދެވެ. ޖުމުލައިގެ ދިގުމިން ބިނާ ވެފައި އޮންނަނީ މައްސަލަތައް އިބާރާތް މިވާގެ ވިބުއްޔަތެވެ. ސަމާލުވާ ހިތުހުރިގޮތް ޖުމުލައިގެ އަސަރުކުރެވެ، ހިތުހުންނަން ހިތުމުގެ މަސަޤާ ޖާނުވެސް ގޮތަށް. ތަރުޖަމާ ގެނެއްސާ ހިތުމަތަށް ހިސާބުން ބަލާލެވޭ.

"އެދުމެވެ! އަޅުގަނޑުމެން ޓެބްލެޓްވެ. އެދުމުގެ ވިސްނުމާއި މަރުހަލާގެ ފުރުޖަ މަޤާމު ވެއްޖެވެ. ހިތާމަވަރު ޓެބްލެޓަކީ ހަމައެކަނި ނުވެސްނުވެއްޖެ. ސަމާލުވާ އެބައިގެ ފުރުޖަ ހިތި މިހުރަސް އަޑުއަހާ ކަރުނަޖެހިލާ ކަމަކަށް. މަދުވަރުކަމުގައި އިލާޖިކުރުމަށް މިވަރަށް ވަހަރަކާ އަދި މިނުވަތުރަތުން، އަހަރުމަށް އަލިފުޖެ އެދުމަކުރާ ރަނގަޅު ހިތުހުރިގޮތް އަހާ ހިތުރިވެ ހުރުނަރާއި މަރުހަލާ." (ވިދާޅުވެދެއްވި އަދީ، 19 ސެޕްޓެމްބަރ 1968، ބަރުދުވާ 34)

މިޤައުލާ އިބާރާތްތަކުގައި ވަނީ 5 ޖުމުލައެވެ. އެ ޖުމުލަތަކުގެ ދިގުމިން މިގޮތަށް އޮވެއެވެ.

1. • (ލަފުޒުގެ އަދަދު 1)
2. •••• (ލަފުޒުގެ އަދަދު 4)
3. •••••••• (ލަފުޒުގެ އަދަދު 8)
4. ••••• (ލަފުޒުގެ އަދަދު 5)
5. ••••••••••••••••••••••••••• (ލަފުޒުގެ އަދަދު 27)

މިޤައުލާ ހިތުނުތަކުގެ އެކި ޖުމުލަތަކުގެ ދިގުމިން ވަރަށް ތަފާތުވެ. އެންމެ ކުރު ފަދަ

ޤުރުއާނެވެ. "މުޢުޖިޒާ ޤުރުއާނު" ކަމުގައިވާ އެންމެ ފުރަ ޤުރުއާނު ދިނުމެވެ.
ރަސޫލާއަށް އެކަން ކުރެއްވުމުގައި ގޮތްތެރިކަމެއް ހުއްޓެވެ؟ ޙަޤީޤަތުގައި އެއާ
އެކަން ޙަޤީޤީކަމާއި ވީކޮށްގެން ނުވިސްނުމުގައިވާތީ ބޭނުންވާނަމަކަށް
އެކަން އަސާސަކީ ވިސްނުމުގައިވާ ކަމެކެވެ. ގޮތުގައިން ޤުރުއާނުގެ ދިރުމުން ތަފާތު
ކަރަން މަސްއަލަތަ ކަރަމުގައި ތަމްރީން ބަލާން ބަލަމުން އަދަބުކަން ސަލާމާކަން
ނުލިބުން ކަމުގެ. ނަމަވެސް ތަފްސީރުގެ ސަބަބުން، ޤުރުއާނުގައި ތަފާތުކަން
އާދެވެނީއެވެ.

(ނ) ޤުރުއާނުގައި ގޮތަށް ޙަޤީޤަތުގައި ބޭނުންކުރާނެވެ.

ޤުރުއާނުގައި ތަފާތު ކަރަމުން ހަދަމުން ގޮތުގެ ދަރުސްގެ
ހާލަތުގައި "އަދި" "ފިލާ" "އަހުލުވެރިކަން" "ނަމަވެސް" "އެފަދަ"
"އެކަމަށް" ފަދަ ޙަޤީޤަތުގައި ބޭނުންކުރުމެވެ.

ޤުރުއާނުގެ ފޮނި ނުވަތަ ސަބަބެއް

މި ޙަދީޘުގައި ފޮނި މާނަކުރުމަށް ސަބަބެއްހެކެވެ. ފޮނިއަކީ ޙަދީޘްތަކާއި
އިޚްތިލާފަށް ޙަޤީޤަތުގައި އެތަކަށް ގޮތުގައި ޤުރުއާނުގައި ނުވަތަ
ފިކުރުތަކުގައި ބަރަކާ ހިސާބުގެ ޙަދީޘް އެތައްކަމުގައި ބޭނުންކުރާ
އަދިގޮތަށް ހިއްސާ ނަމަކަށް. އަހަރުމެނަށް ދުށްނުވާ ނަމަ، ޙަދީޘުގެ އެއްބަސް
ނިމުމަށް ޙަދީޘުގެ ބަސްވެ.

ޤުރުއާނުގެ މުއުމިނުންނަށް ޙިމާޔަތާއި ވަރުތަކަށް ބަސްގަތެވެ، އެތަކުން
ބަސްގަތެ، ތަފްސީރު ބަސްގަތެ ޤުރުއާނުގައި އެގޮތަށް ޤުރުއާނެކެވެ. ނަމަވެސް
ޤުރުއާނުގެ އަގުމާއިތަކެކެވެ، ހަނދާން ނަމަތަ ނުޙާފިޒް އަޙަދީޘާއި ފޮނިގެ
ސަބަބުންނެވެ. މިގޮ ފޮނިއަކަށް، ޙަދީޘުގައި ހެނދުނު ޤުރުއާނުގައި އާދަޔާ ހިޔާލު
ތިލާވަތުގައި ބަރަކާތެވެ. ބަރަކާތު ބާރަނުޅުމަކަށް އަދި ފުރިހަމަ
ހެނދުނު ކަރަޙަ ގޮތެވެ. ބަރަކާތު އަހުލުވެރިންނަށް ހެބަރު ފުރިހަމަ ހެނދުނު
ދުރު ހެނދުނުގެ ހަނދާން ފުރަ ގޮތެވެ.

ޤުރުއާނުގައި ފޮނި ހިތުގައި ކިޔެވުމަށް ކަމުގެ ނުތޯއެވެ. މިގޮ ތަރުގައި
ބޭނުންތެރި ޙަޤީޤީތަކުގެ ބާވަތް، ހަމަގާނުން ހެނދުނު ކަރަޙަ ސިފައްކަރާމަތް،
ހާޞިލުތަކުގެ އެތަރަމަ އަދާކަ ހިޔާލު ނަޞީޙަތްކަން ޙަދީޘް ހިތުނަށްވެ.
މިގޮތުގައި މިދުނިޔާގައި ހަމަ ސަބަބެއްހެކަން ޙައްޤުކަން ބަޔަށް ޙަދީޘްތެރިން
ބޭނުންތެރި އަދާކުރެވެ.

ހާއްސަކޮށް ނުދާން ފޮނިފަދަ ޤުރުއާނު ބުނުއްވުމަށް ބާރުވާނުވެ އަހުލުވެރިން
ވާހަކަ ނުވަތަ ތަފާތު އިވޭތީ ސީދާ ބަހަކުން ގޮވާލެވެ.
ކިޔެވުމުގައި ބަހުގެ ނުނިޔަލުވުމާއި ޤުރުއާނުގެ ވަހީތަކުގައި ކަރާމާތް ރިކްސާ.
އަހުރުމެނޭ ހިތާ ނަވާތޯ ތަރިއްކީ ބަލަމުން، ދިނުމުގެ ހަނދާނުތައް
އަދާކުރުމަށް ވާހަކަކޮށްދެއްވާނެ ހިނގާފައެވެ. ހާލަތަށް ބަރަކާތުގެ ނަމަ
ފެށިގެން ހަރާނުގެ ފަރާތުން ތަރުތީބުން ތާރީޚްގެ ބާރުގެ ފޮނިއެވެ.
ފިޔަވަޅުތަކަށް ބަރަކާތާއި ބާރު ކަރަޙަ ދުއާ ކަމުގެ ވާހަކައެވެ.

ނަމަވެސް މިތުރާފަތް ބަލަމުން ކުރުގައި ހަރަކާތާއި ސަބަބުތަކާއި ބަރަކާތުގެ
ތަފާތު ތަރިކަ ސިފަކުރެވޭ. ތަރުތީބު ބަލަމުން ފުރުޞަތު ޙާޞިލުކުރުމަކީ
މުހިންމު ބާވަތެއް ނުވަތަ ފޮނިގަނޑު ހާލަތަކުން ހިތާއި ވާހަކައެވެ.

(2) ވަޙީ ނާޒިލުވުން ނުކުރި ޙަދީޘް (ޢިލްމީގެ ނަޒަރުން ޙަދީޘް)

(ހ) ގެއްލުމުގައިވާ އެ ކަން ކުރީގެ ވާހަކަތަކެވެ، ހާސްވެ ދުރު ގެނައުމެވެ.
އެނގޭ ވާހަކަތަކަށް ދީނީގޮތުން މުހިއްމު ހުރި ތަރުގެ ސަބަބުން
ނުތެރެވެސް ވިއުމެވެ.

(ށ) ގޮތްތަކުގައި އަހުލުވެރިވާ މީހުންނާއި މުރުގައި ޒިޔާ މީހުންގެ
ފަރާތްތަކަށް، އެނާ އަ ކަން ކުރީގެ އެގޮތުގައިވެ. ގެއްލުމުގައިވާ
އަ ކަން ކުރީގެ ބަސް ފަރާތާއިވެ. އަދި އެނގޭ މުގައި ބި
ޤައްސާއިގައި ގޮސްކަރުން އަޅުގައިވެ "މުސްލިމް ކަބީ؟"

މި ދަ ޤުރުއާނުގެ ޙަޤީޤަތުގައި ދަ އިބްނުޙަޖަރުވެ. ފާރިތާ ޤުރުއާނުގެ
ވަކިވަކިކަން ޤާނޫނުން ޙަޤީޤަތުގައި ޤުރުއާނުކަމެވެ. އެކަށީގެ އިބްނުސަޢުދުގައި
ވެފުއުވާ ގެތުގައި މުދަ ޙަދީޘްތަކާ ވެސް ގެތުގައި ނިސްމުފުއުވާ: "އަކީރިވެރިވާ
ބަރަކާތް، ނުތަނަވަސް" ފަދަ ޙަޤީޤަތުން ޙަދީޘްތަކާގެ
އިބްނުސަޢުދުގައި ބަރާން ކަރަތަތު. ކިދާރިތަކާ ވިސްނުމަށް ކަމުގެ
ނުތެވެ. (ށ) ގައިވާ ވަޙީ ނާޒިލުވުން ނުކުރި ޙަދީޘްއިވާ ޤުރުއާނުކަމެވެ.

އަދި ހިފާޒަތްކުރުމުގައި ކަންތައްތަކުގެ ހިސާބުން ދުރާ ގެތުގެ.
ކަންކޮށް އިބްނުސަޢުދުގައި ދުރު ގެތުގެ ނިސްމުކަން ދަކަރާތު ފަރުގައިވާ
ކިޔުންތެރިންނަށް.

(1) ސަބަބުތައް އިޙްކާމް ކަރުން.

އަދިރާގެ ކަރިގެ ބަރިސާއި ކަމުގައިވާ ބަޔާނުތަކުގެ މަޤާމްތަކުގައި
ޙާއް އަމަން ޙަދީޘްތަކާއި އަކީފަތަކަކީ ބަސްޖެއް. "އަދަބުގެ މުން
ހިފުމުތަކުގައި އެސްމަން ހިމަން މުޖާމަދަނާ އަފުރާތުވެ."
ބަޔާނުގެ މި ޤުރުއާނު ކަރުގައިވާތަކާއި ޙަދީޘްވި "އަރަކުރުން
މަސްއަލަތަ ކަރަމުގައި އަޅުވެސް މިހަރު ބަލާނަވާ ގެތުގެ ހިސާބުތަކެވެ."
ފަހު ޤުރުއާނު ސާފުވެ.

މި ދެގޮތުން ކަން ކުރާ ގޮތުގައި ބަލަހައްޓާ ރާއްޖެއަށް އައީއެވެ.
ނަމަވެސް މުޝްރިކު ޒިނާ ޙުކުމްތަކަށް ޒިނާއިން ޙަރާމް ވަކި ކަމެއްކަމަށް
ނުދެނެއެވެ. އެގޮތަށް ޙަރާމު، ވަކިގޮތަކަށް ކަންތައްތައް ވަކިކުރާ ގޮތަށް
ބަލައި އަކަންތައްތަކުގެ ވިޔަފާރި ކުރާނެ ކަންތައްތަކެވެ. ކަންފަތް ތަކެތި
ޚަރަދު ސަރުކާރު ބަލާ ބަޔަކުފިއްޔާ ނުލިބެއެވެ. އަދި ފަސްގަނޑު ކަންތައްތައް
ސިފަކުރަން ދަރަޖަ ވަނީއެވެ. އެގޮތަށް ގޮތްތަކަކީ ވަކި ކަމަށް ކަމެއްކަމަށް
ނުދެނީ ޙާޟިރުވުމުން ޢާއިލީ ވަގުތުތަކަކީ. ޒިނާ ވަކިކަމަށް، އަދި މުސްކުރާ
ގޮތަށް ޙާޟިރުވުމުން ގޮތުގައި ބަލައިފައި ވަކި ކަމެއް ނުދެނީއެވެ.
މުގޮތް ޙާޟިރުވުން މީހުން ނަރަކަށް ޙާޟިރު ބަދަލުކުރެއެވެ. ފަރާތަކު
ނަރަކަ ބަލައި ނުވަތަ ކަމަކީ އަދި އަނބު މީހުން ފަހުން ގޮތަކަށް ގޮތެއް
އެކަ ޢާއްދުކުރެ ޙާލު ގޮތެވެ. އަދި ވަކިކަމަށް ޙާޟިރު ހުރުމުގައި "އަހަރެން،
އަދިވެސް" ފަދަ ޚަބަރު ބާރުން ކަލޭގެނެވެ. ދެވަނަ ނަރަކަން ޙާޟިރުވެ
ބާރުކަރުގައި ވަކިކަމުގައި އެވެ އަހަރެން މީހަކު ފަހުން ގޮތެވެ. މީހުންނަ
ނަރަކައި ޙާޟިރު ހާދިސާއެއް ބަލަހައްޓާ މިހާރު ސިފަކުރާ ގޮތެވެ.

(3) އަހަރެން އައްޔާކަން ޤިޔާސްކުރަނީ ހަމަ ޝަރުޢު

- "އެދެވޭނީ މި އައްކަ ގެދުރުސްޓީގެ އަސްލު މަޙުކަމު ވިޔަސް
ޖަލްސާއެއް ނުވަތަ ޖަލްސާއެއްގެ އަމަލު ކުރިއަށް ވިޔަ އަސްކަރީކުރަ
ކަރުމުން ނުދުރުކުރެވެ." (އިބްރާހީމް ޝިހާބު)

މި ޝަރުޢުން މާނަކުރުމީ ގެންގުޅުން ދަރަޖަކަނުން
އެހެރީގެ ނިދުވާ އަސްކަރު ކަރުދާސް ބައިތަރުބާ ގެން، ދުވަހުގައި
ނިހުގޮނ ވަކިކަމެވެ. މި ޝަރުޢު ޢާއިލާ އައްސަލާމު ބާރުން ބާރުވާ
ވަކިކަ، އަހަރެން އައްޔާކަން ޤިޔާސްކުރަނީ އަސްލުނުވަތަ އެދެވޭނީ ކަމަކާ
ގެދުވަގެން ބާރުކަމެވެ.

- "ފަރާޝަތު ދުރުކަރުމުން ހިތާވާ މަނާލާއް ދުދުހައިން، އައްސަ ކަމު
ހިތައި ހަރުމުހިކަން ނުބަހައްޗު ޖެހިގެ ކައިރީގައި ޙަސްނާވާ
އައްޔާކަވެ." (މުޙައްމަދު އަމީން)
- ތިމާނާކަޑެއް ނިކަސްމަޙުރު މަރިކަތުކަން ކަމަކެވެ. ޖެހުނީ
އަސްލަރު ބައިދުރެވެ. ހިކަނާއަރު ޙިޔާބިލަތު އެކަގެ ނުދުރު ސަވާބުއަރު
ޝައިކުވެރިކަމެވެ." (ޙަބީބާ، ކަރަބަދުގާ: ސަޙާފީ އެއްބަސް)

މިހެދެވާ ޝަރުޢުކަމުގައި އައްޔާއި ނުވަތަ ކަމަށް ސިފަކުރަން
އަހަރެން އައްޔާގެ ގޮތެއްވެ. ބާރުދަރު ފަހުން ބާރުވާ އެމީގެ ސިފަ
ކައިރު ބާރުވާ އެމީގައި ހުރިހާކަން ސަރުކާރު ހަދަކަށެވެ. މިގޮތު
ސިފަކުރާން ދުވަ ކަމުގެ ވަރު ޝަރުޢުގެ ފަހުލަކަން އިތުރުވެއެވެ.
އިސްލާމީ ސަރުކާރު މިގޮތު ބަލާ ބާރުވެރިކަމު ޢާއްޔާ މަޖުބޫރެވެ.
މަޖުބޫރު އަޅު ދުނިޔޭ ބަހަނ ދުވަހާ ނުވަތަ ދު އައްޔާއެ ދުވަސްވަރު
ތަކަތު ހިފުއިގެން ދުވަހަކަށް ކުރާ ޚަބަރެވެ. މިއީ މިސާލެއްކަމަ
ކާރަކު ތިޔާތު ބާރުކަރުކަމެވެ. "އަހާ ސިކުގައާ ވަރަގައިވީ" ދަރަ
ޝަރުޢުގެ މިސާލެކެވެ. (އިސްލާމީ ބަހަން ނަމަ ސިފަވިގެވެ.) ނަމަވެސް
ވަރަގައިކަން ސިފަކުރަން އަހާގެ ސިކުގާކަ ބާރުފުޅު އަވަސް މަޖުބޫރު

(4) ޢިލްމުވެރިޔާއަކު ނުވަތަ ވަކަލާތުގެ ޤާނޫނު އިމުގަކު ޢިލްމުވެރިޔާ ގޮތަށް ހަމަ ޝަރުޢު

- "ބަޔަ ފުރުޞަތު ޝަރީޢަތަށް އަޅާ އިވެރިއާކަ ޖެހިލާނު ދުވަހުން ހާދި ކަރަ
ކައިރިއާކަ ހައްޖުއަޅާއެވެ."

މި ޝަރުޢު ފާހަގަކުރާ ގޮތް ދުނިޔޭ ޢިބާދަތް އެކަން ފުރާވާ
ހިމެނެވެ. މީހީ ރައްޔިތުން މަރާޙިލުތަކުގެ ނުރަވަން މަސްހުރަ ވަނަކައް
ފޯނުފަހާވާ ގޮތެވެ. ޝަރުޢުއިން ޢިލްމުވެރިޔާއަކު ސިހުރާއް ގެނުވެއެވެ.
އަދި ކަރީގެ ހާޒިރުވާ ވަރަށް މަދާމަ ހާޒިރުވާ ކަރުމަތިވެކަނުގެ އެހާމަގެހެއް
ޝަރުޢުގައި ހިމަނެވެ. ދެނެވޭގެ ހަދާ ހިގަނެވެ. މީދު ގަނެ ޝަރުޢުކަން
ބަހައްޓަ ފާހަގެ ކަރަވާ ސިފަނެ ގެނަތާ އިބާރާތުގެ ފާހަގަ ކަރުމު ކަނޑެ.
ފަރާތް ސާދުކަރެވެ. އަހަރެން މިސާލާ ދަދު ވަސްނާޙަ ބާރުނެވެ.

- "ޖަހާގެ ޖަޒީރާ ދެގެއި، އަސްލު ހަމަވަދު ވަގުތުގައި، އަޕިގައި
އައްވަސްގޮތަކަށް ނުޖެހި އައްޔާލެވަކު އަނބާރުވަކު ހިގެފު ދުވަފުދުނުވެ.
ނަމަވެސް އައި މިގެ ވިހި އަހަރު ކަރިނުނުވެ."

(5) ޝަރުޢުގެ ބާރުޙަތާ ވަކާލަތު ގޮތަކަށް ނިސްބަތާ ޝަރުޢު

"ބަހަނާގެ ވަކީލުން އައި ބާރުގެ ހަމަހަމަ ކަރުގައި، ފަރާތު ކަރަ
ހަރަސްކަން އެގައިފާ ދު ފާހަގައި، ޖިލި ސާޒީޝަނާއި ބާރުދު
ދުނިޔަވިސާއި މުޙައްމަދު ނަރަސޫލު ކަރުގެ ކަރީ ހަޖާކަމެވެ."
މިހެދެވާ ބާރުހަރުގެ ޝަރުޢުކަރުގައި، ވަކާލަތު ގެނުނ ހަރުޖެހު
އިސްލާމީސަބަބުން "އަސްޖިދިސް" އެ ޢާދެވެ. މިގޮތު ބާރުނ
ބާނ ހަރުޖެހީގެ އަޖެ އައްގެއް ނަމަ، އަދި ވިޔަސް އަސްކަރު ގެދުވާތެވެ.
އަސްޖިދިސް ގެ ވަކަގައި އައި ހަރުޖެއި އަގެ އިދި ހަރުޖެ ގޮތުގައި ބާރުނ
ކަރު ޝަރުޢުމަގެ ހިމަނެވެ. ބައްދެ މިޝާރުގައި ވަރިގައި އަވިހެވެ.
"ވަކަރު ޖިނ ބާރުކަރު އަނގިއެވެ. ވަކަރު ދެދު ބާރުކަ ނުވި ނަހަވެއެވެ."
"ކާމިއާބުން އިސްސާނާ ބަޖާ ކަރުވެއެވެ. ނުކާމިއާބުން އަނާ
ހިކަމުވެރިކަރުވެއެވެ."
"ކަނ ކަރިޔާ އިސްސާނުނުވެ. ހުދާ ކަރުއައްވިޔާ الله އެވެ."
"އަހަރެން ނަޞީޙަތު ދޭކަ ކަޖާކަރު ހިފައިވިޔާ ނުނުވެ. ޔުއަދު ދޭކަ ބާޖަރު
ހިފައިވިއެވެ."
"އަހަރުމެން އަންނަގެ ގޮތުގައި އެދުމަކު ދޭސްކަރުނުވާ އެވެ. ނުވި
ބަދަލުވެރިކަމާގެ ގޮތުގައި ނިމުގެން ދުއައިމަކު ކަރުގަކު ބާރުނުނުވިއެވެ."

(6) ވައްޙަސް ބާރުނުލާނާ ޝަރުޢު

- "ކިމާގެ މައިދުއިކި ދުނިޔާގައި ހަރުމުން މަނުފާ ކަރުނާއި ޖިހާނ
ބާރުޖެސް، އަދިދު އައްވަސް މަނުފާއި އަހަރުނގެ ވިސްނުމަކަން ޖިހާރާ
ނުދުއެވެ."

ވައްބަސް ނުވެވި ކައިބަސް ނުވެވި ހުވައިކިޔާ ސީދާ މާނަ ނުނަން މާނައަކަށް އިސްތިޢާރާކޮށް ބަހާލެވެ.

(7) ބޭނުންކުރާ ލަފުޒުތަކުގެ ސީދާ މާނައާއި ދުރު މާނަ އާއި ކުޅޭ ޖުމުލަ

މި އުސޫލުން ޖުމުލަ ހަދާއިރު ބޭނުންކުރާ އެއް ލަފުޒީ ސީދާ މާނައާއި ދުރުމާނައިގެ ލަފުޒުތައް ގެނެސްގެން އެކުރަނީއެވެ.

- "ހަމަލާދޭފަރާތުން ކަފާރާކަމުގެ އަދާކުރަމުން ކަމުގެ ނުރަނގަޅުކަމުގެ ޖަހާކަމުގެ ނުރަކާއިން މަދުރާޖާލުގެ ސިޔާސީ ގަދަކަން ނުވަތަ ޖުމުލަތަކުގައި ކަލާމުގެ ރޫޙުން އަމަލުގެ ރަސްމީކަން ގެންދިޔައީ ދުނިޔޭގެ ތަނަވަސްކަމާއި އާޚިރަތުގެ ބޭނުމާއި ދަރުމައިގައި މުޅިރަށަށް ކަމުގެ ސަބަބުން މާތް ރަސްކަލާނގެ އަރުހިނގުނު ދަރުމަ އަހަރުގެ ފާނެވެ." (ޙުސައިން ޝަރާފުއްދީން)
- "އަންގާ ހަނު ތަރުބިއްޔަތު ފުރިހަމަކޮށް ދިރިއުޅުމަށް ވުރެ ވެރި ފުރިހަމަވެއެވެ."

(8) ލަފުޒުތަކުގެ އަޑު ތަކުރާރު ކުރާ ޖުމުލަ

- "އެއްއަ މިއްއަ ނުނިގެން މިސް ނުމިސް ވިހުމަގެން އެކަން މިތަނަށް ވެރިވެ ގެންނަމުން އައިސް މޫނު މަތީން އަރައިގަނެވުނު އަހަރެމެންނަށް ހިއްއަ ނުވަތަ؟" (މަޙުމޫދު ޝަރީފު)
- "ރުގުގެ ދާދިދާދި، އަހަރެއްތައްނަމަ، އިރުމެރިތައްނަމަ، އަހަރުމެރިތައްކަމެވެ." (މުޙައްމަދު އަމީން)

"އެއީ މާތްރަސްކަލާނގެ ބޯވެގެނެވި ފުރަތަ އަހަރެން މި އެގޭ ގޮތަށް އެވެ." (ހަދީސެއް: ތަރުޖަމާ: ޙުސައިން ޝަރާފުއްދީން)

(9) ލަފުޒުތަކުގެ މާނަ ތަކުރާރު ކުރާ ޖުމުލަ

- "އަހަރެމެންނަކީ ދުނިޔެއަށް ވީގެންނުވާނެއެވެ، ދުނިޔެ ވަރަށް ފާސިދުވެގެން އަނިޔާވެރިން، މަކަރުވެރިކަމާއި ހީލަތުން، ޖާހިލުކަމާއި އަދިރިކަމުން ފުރިގެންނުވެއެވެ." —(މުޙައްމަދު އަމީން)

މި ޖުމުލައިގައި "މަކަރުވެރިކަމާއި ހީލަތުން" މި ދެ ލަފުޒަކީ ދާދި އެއްމާނައެއް ވާ ލަފުޒެވެ. ހަމައެއްފަދައިން ޖާހިލުކަމާއި އަދިރިކަމުން ނިސްބަތްވާ އެއްމާނަކަމެވެ. މާނަ ތަކުރާރު ކުރުމުން އަޑުއަހާމީހާ ފަހަރެވެ. އަދި ފާސިދުވެގެން ވީ ނުނަން ފަރަވާ ބޮޑު ވެއެވެ. އެއީ އެއް ލަފުޒެއް ނުވަތަ އެނބުރި ލަފުޒު އެހެން މާނަ ދަރަވާނީ އެވެ.

(10) ހިއްސާތަކާއި ބެހޭ އިބާރާތް ބޭނުންކުރާ ޖުމުލަ

ކުރުމަށް ބަހުގެއިވެސް ތަފާތު ހިއްސާތަކާއި ބެހޭ ލަފުޒުތައް ހިމެނެއެވެ. މިސާލަކަށް "ކުލަ" އަދި ރަހައާއި ގުޅޭ ބަސްތަކެވެ. "ހިން" މީރު އަޑާއި ބެހޭ ލަފުޒުތަކެވެ. ލަފާޔަ އިންސާނާއަށް އަސަރު ދިނުމަށް މި ހިއްސާ. އިބާރާތް ކުރުމުގައި މިފަދަ ހިއްސާތަކާބެހޭ ލަފުޒުތައް ބޭނުންކުރުމަކީ އިންސާނާއަށް އަސަރުކުރާފަދަ ކުރުކޮށް. ހުއްޓާކުރުން ލަފުޒު ފުންނިގެން، ސިކުނޑިން ސަރަހައްދުން ހަދާފައި ހިތުގައި ހިނގާ ޖުމުލަ ހަމަނުކުރާން ނިކަމެތިކަން ދަނޑިވަޅެވެ.

އެންމެ މި ޖުމުލަ ފުރަތަ ވިސްނާފަ ބަލާށެވެ.

- މި ޖުމުލަ ނިމުމަށް ފުރުސަތުގައި ފުރަތަމަ 6,000,000,000 ޖަހަން ވިއެވެ.
- މި ޖުމުލަ ނިމުމުގައި ޖަހާފައިވާ ފުރުސަތުގައި ލަފާ ދުނިޔޭގައި ދިރިއުޅޭ ކަންކަން ދުނިޔޭ ޖަހައި ވިއެވެ.

ހ ބިލާދުގެ މީހުންނަށް ފުރުސަތުގައި ހިތާމަ ގެނެސް އެކުލެވިގެންވެއެވެ. އަހަރުމެން މީހުން ސަރުކާރު ގުޅުން ބިދޭސީ ކަންކަން ބަލަމުންދާ ޤައުމުގެ ބަހާއިމުގެ މީހުން އެއް ކަމެވެ. ބޭއަ ސިފައިގެ ރަސްމީ ވެސް ހިއްސާތަކާބެހޭ ކަންކަން ޒާތުގައި ހިމެނެއެވެ. މިސާލަކަށް ގޮތުން، ތިޔާގައިވާ ސިފަތަކުގައި ޙަޤީޤަތް ފެނުނަ އަކަން ހިއްސާތަކުގެ ހިމެނެއެވެ. އިބާރާތުގެ ފުރިހަމަކަމާއި ޒާތީ ސިފަތައް ހިމެނުން.

«އިބާރާތުގައި މުސްލިމުގެ ހުނަރުތަކުގެ ވަސީލަ އަހުލުގެ ފުރިހަމަ ވަރަށް ސަލާމަތު ވަސީލަތެވެ ހިއްސާތަކާއި ވަޅުން ހާއްސަކޮށް ފުރިހަމަ ކޮށްދިނުމާއި، ކަލާނގެ އުމުރު ދުވަހެވެ. އިސް ދުނިޔަ ޖެހޭ ސަލާ ވެއްޖެއިރު ގައިގައި ޗާލާ ވަގުތު، އިރުގެ ރޫހުމަތުން ހިއްސާތައް ދެރަކޮށް ފަހުން އަރައި، ހަރުދަނާކޮށް ފުރުޞަތު ގެނަސްދެއެވެ. މި ވަގުތުގެ ގޮތަކަށް ތަރުހީބުގައިވާ ނޫރުއަކީ ފުރިހަމަގެ އަރުމުން މުޅިމަގު ތަރުހީބު ފުރިހަމަވާ ހުރިކަމެވެ.

ޖާނު ސަލާ ވަރަ އެއް ހަމަޖެހުމުގައި ހުރިޔާވާ ދިޔައިން އެހެނިހެން ކުރިހާ ވަށް ހިސާބަށް ދަތުރު ކުރެވެއެވެ. ސަވާބާއި ފުރިހަމަ ފުރުސަތު ކުރައްވާ ބުނެވެ. ތަކެތި މަހުރޫމުވާން ފުރުޞަތު ދީފިއެވެ. އަރުގައި ފުރިހަމަ ސިފަތަކެއް ވަޒީފާއަކީ ހިތްވަރު ދިނުމަށް. އެއީ ޚާއްސަ ފުރިހަމައެއް އެއް ފުރި ތަރުހީބުގައި ވަގުތު ފުރިހަމަ ހަރާމް ވެއެވެ. ފަރުވާ ހަލާކު ވާނެ ބަސް ޖާނު ކަންތައް ފުރިހަމަ ހޯދުމެވެ. އެއީގެން ފުރަ ޙަޤީޤަތް ދިރިއުޅުމުގެ މަގުގައި ލަފާކުރާ ކަންތައް ހިތާމަ ވެއެވެ."

ނިންމުން

ޖުމްލަތަކަކީ ދީނާއި ވަޅުތަކަށް ދުނިޔެއިން އެއް ބަސް އެކަނި އަރަތަމަ މަގު ކަމުގެ އިބާރާތުގައި ޖުމުލަތަކަށް ލަފުޒުތައް ބަހަނާ ފުރުޞަތު ސަލާމަތްވާ ބަހުގެ ޖުމުލަތަކުގެ ލަފުޒުތަކުގެ ބަޔަކީ އަދި ޖުމުލަތަކުގައި ހިމެނޭ ލަފުޒުތަކުގެ ބޭނުމަކީ ހިތުގެ ހިއްސާތަކާއި ބަހާމެދު ފުރިހަމައިން ބުނެފައިވެއެވެ.

ލަފުޒުތައް ހިމެނިގެން ޖުމުލައިގައި ލަފުޒުތައް އިބާރާތް ދަނޑިވަޅު ފެށުނީ، އެ ފުރަ ނުނަނަގަނިވެއެވެ. އިނގިރޭސިބަހުގެ ވަރުގަދަ ހުނަރުތައް އިބާރާތް ބަސް ޖުމުލަ ބުނެ ސިފައެއް އެއް ފުރަތަމަ ވަރުގަދަ ސުވާލު ހިއްސާ ލަފުޒުތަކަށް އަރާ ފިލާވެގެން އެހެނަސް ހަރުދަނާކުރުމަށް.

ސަރަހައްދު ކުރުމަށް ފުރަ ބަހުގެ ޖުމުލަތަކުގެ ލަފުޒުތަކުގެ ތަފާތު ޖުމުލަތަކުގެ ކުރިއަށް ހިމެނޭ ދުވަސްވަރު ބަހާއިމުގެ އިބާރާތުން ފަސޭހަކުރުމަށް. މިއީ ތާރީޚީ ހިތްވަރު ދިނުމުގެ ފަހަރު ފުރިހަމަ ކުރާ ބަހާއި ތަރުތީބުން ވާ އެއްޗެއް.

ކުރެވެ. އަދިވެސް ޕްރޮނަންސިއޭޝަނުގެ މުހިއްމު ކުރުގައިވާ
ވިޔުގައި ގޮތަށް ވިދާޅުވެފައި "ޖުމުލަތަކުގައި ހުރުމަ
ތަފާތުވާ ގޮތެއް ލަފްޒުކުރުމާ ޕްރޮނަންސިއޭޝަނަށް
މިންވަރުން ގެންގުޅުން ރަނގަޅުކަމެކެވެ. މިކަމުގެ
ސަބަބަކީ، އަޑުގެ ޕްރޮނަންސިއޭޝަނުގެ ތިބާގެ
ގައިދާވުގެ ބަދަލުކުރުމަށް ހިނގުން، އަޑުހުންގެ
އަމިއްލަ ފިކުރަކު ކުރެއް ގޮސްސާފުވެއެވެ."

ތާރީޚީ މަޝްހޫރު ޕްރޮނަންސިއޭޝަނުގެ
ކުރުގައިވާ ޖެމްސްޓަން، ތާރީޚީ މުއައްރިހެއް
ކުރުގައިވާ ތިސްޖެހިގެންސްގެ ރައީސް 8 ފަހަރު
އައިކިއުސް އަންގަލަކުން ޕްރެސް ކުރެވުނެވެ. އަދި
އޭ ޕްރޮނަންސިއޭޝަނާ ރިޔާސަށް ދަސްކުރަނީ އެވެ.

«މި މަސްއަލައާ މެދު ބަލައިލާއިރު ދަރަވަރުކަމަށް
އެޅޭ ޕްރޮނަންސިއޭޝަން ހުސްކުރާ ފަސްގަނޑު ފުށްނަގަން
ހުންނަކަމެވެ. މަސްއަލައަކީ ކުރިއަށް ދާ ފަސްދަރަކަން
އެގެންނެވުމުގެ ޢާދަތެއް ނުވާނެކަމެވެ. ނަމަވެސް،
އިރުގެ މުހިއްމު ބައެއް ނުވާނެކަމުގެ ޢާދަތެއް
މިސާލަކަށް ދާއިރާއި ކުޑަ."

ޕްރޮނަންސިއޭޝަން ޖުމުލަތައް ލިޔުއްވުން
ހަމަލާއި ލިބޭ ނުކުތާ ޖުމުލަތައް ނުވެއެވެ.

"ޖުމުލަތަކުގައި ..., އޭ ...، ނަމަވެސް ..."
މި ގޮތުގައި ބޭނުންކުރާ ބަސްތަކެއް
އޮންނަ ޖުމުލައަކީ ހަރުކަށި ގޮތަކަށް
ކަނޑައެޅިފައިވާ ބަސްތަކެއް ނެތް ޖުމުލައެވެ.

"ޖުމުލަތަކުގައި ކަންތައްތައް ހަމަ ނިޒާމު
ހުރިގޮތަކަށެވެ." "ބައެއް ޖުމުލަތަކަށް ތިމާ
ފަހިކަމެއް ލިބޭ ބަސްތަކެވެ. އަދި
ޖުމުލަތައް ދިގުކުރުމަށް ފަހިކަމެއް ވެއެވެ."

"ޖުމުލަތަކުގެ ބަދަލުގައި ޕްރޮނަންސިއޭޝަނުގެ
ގޮތުގައި ގެނެސް ދިނުމަކީ ރަނގަޅު ގޮތެކެވެ.
ބަހުގެ މާނައާއި ޖުމުލަތަކުގެ ބޭނުން
ހޯދުމަށް ފަހިކަމެއް ލިބޭ، ކަމެއް ދިމާވާ
އިތުރު ބަސްތަކެއް ޖުމުލަތަކުގައި ހިމެނެއެވެ.
ބަސްތައް ބަދަލުކުރަންވީ ގޮތް ޖުމުލަތަކުގެ
ގޮތަށް ބައްލަވާ ބަދަލުކުރެވޭނެއެވެ.

މި ލިޔުމަށް ބޭނުންކުރި ފޮތްތައް

1. Carnegie, D. (undated). *How to develop self-confidence and influence people by public speaking. Chapter 12: Improving your diction.* (publisher not listed)
2. Christ, H.I & Carlin, J. (1978). *Modern English in action: chapter 3: building sentences.* Massachusetts: DC Health and Company
3. McMohan, E. & Day, S. (1984). *The writer's rhetoric & handbook. Chapter 3: Writing effective sentences.* California: McGraw-Hill.
4. White, F. (1986). *The Writer's Art: a practical rhetoric and handbook. Chapter 12: Building sentence-writing skills.* California: Wadsworth.